

ЛАФКАДИО ХЪРН ИСТОРИЯТА НА БЕЗУХИЯ ХОИЧИ

Превод от английски: Мария Демот, 1989

chitanka.info

Много отдавна, преди повече от седемстотин години, в залива Дан-но ура, в пролива Шимоносеки, се разгоряла последната битка^[1] между дълго враждуващите Хейке, рода Тайра, и Генджи, рода Минамото^[2]. В нея загинали всички Хейке, дори жените и децата, а също и малолетният император Антоку Тенно. И оттогава насам, вече седем столетия, призраци витаят на този бряг... И другаде съм разказвал за чудноватите раци, които се срещат само тук — раците Хейке с човешки лица върху черупката. Говори се, че са душите на воините Хейке. Ала и други странни неща могат да се видят и чуят по тези места. В безлунни ноци по крайбрежието блуждаят или припламват над вълните хиляди призрачни огънове — бледи светлинки, които местните рибари наричат *ониби* — дяволски огънове. А задухат ли ветровете, откъм морето се надига глъч, наподобяващ грохот на битка.

Преди духовете на Хейке били много по-неспокойни от сега. Те издебвали минаващите нощем кораби и се опитвали да ги потопят; никога не пропускали и случай да удавят плувец. Тъкмо за да ги усмирят, построили в Акамагасеки^[3] будисткия храм Амидаджи. До него на самия морски бряг направили и гробище, поставили и паметни плочи с имената на удавения император Антоку Тенно и неговите велможи и там редовно се отслужвали будистки служби за блуждаещите им души. Това като че поуспокоило Хейке и те вече не причинявали чак толкова беди, но от време на време вършели странни неща, сякаш за да подскажат, че все още не са намерили пълен покой.

Преди няколко века живял в Акамагасеки слепец на име Хоичи, прочут с уменията си да разказва легенди под съпровод на *бива*^[4]. Той от дете пеел и свирел и още съвсем млад надминал учителите си. Но като *бива-хоши*^[5] Хоичи се прочул най-вече с баладите си за Хейке и Генджи. Казват, че когато пеел за битката в Дан-но ура, „даже душите на мъртвите не можели да сдържат сълзите си“.

В зората на славата си Хоичи бил много беден, но един добър човек му помогнал да стъпи на крака. Това бил настоятелят на храма Амидаджи, ценител на поетичното слово и музиката, който често канел Хоичи да свири и пее. След време, очарован дълбоко от рядката дарба на младежа, той го поканил да живее при него.

Хоичи приел с благодарност. Отредили му стая в самия храм, а в замяна на храната и подслона трябвало само да доставя с музиката и баладите си удоволствие на своя благодетел в свободните му вечери.

Една лятна привечер повикали настоятеля да отслужи опело на покойник от околността. Той взел със себе си своя послушник и оставил Хоичи сам в храма. Нощта била гореща и слепецът пожелал да се поразхлади на верандата пред стаята си. Верандата гледала към малка градина зад Амидаджи. Хоичи зачакал там свещеника и се опитал да разсее самотата си със звуците на своята *бива*. Минало полунощ, а настоятелят не се връщал. Но нощта продължавала да бъде все така душна, за да си легне човек, и Хоичи останал навън.

По едно време най-сетне дочул стъпки откъм задната порта. Някой прекосил градината по посока към верандата и спрял точно пред Хоичи. Но не бил настоятелят. Плътен глас изрекъл името на слепеца — рязко и безцеремонно, така както самурай се обръща към подчинен. Младежът бил твърде смаян, за да се обади веднага, и гласът прокълтял отново грубо и повелително:

— Хоичи!

— Хай^[6]! — отвърнал младежът, изплашен от заканата в гласа.
— Сляп съм. Не мога да видя кой ме вика.

— Не се бой — казал непознатият вече по-внимателно. — Отседнали сме тук наблизко и идвам при теб със заръка. Сегашният ми господар, особа от най-висш ранг, минава през Акамагасеки с многобройна свита благородници. Искаше да разгледа мястото на сражението при Дан-но ура и днес го посети. И тъй като е слушал за твоето умение да разказваш историята на битката, пожела да чуе изпълнението ти. Затова сега ще вземеш своята *бива* и ще ме придружиш до дома, където те очакват височайшите му гости.

В онези времена било немислимо да не се подчиниш на заповедта на самурай. Хоичи нахлузил сандалите си, грабнал инструмента и тръгнал след непознатия, който го водел умело, но го карал да върви много бързо. Ръката, на която Хоичи се уповавал, била сякаш от желязо, а дрънченето, съпровождащо всяка крачка на война, подсказвало, че той е в пълно бойно снаряжение — вероятно часови на пост. Първоначалната уплаха на Хоичи преминала и той започнал да си

внушава, че му е провървяло, защото си спомнил думите на пратеника, че служи на „особа от най-висш ранг“, и решил, че господарят, пожелал да чуе изпълнението му, не ще да е по-долу от *даймьо*^[7]. Не след дълго самураят спрял, а младежът усетил, че стоят пред голяма порта, и се зачудил, защото не могъл да си спомни друга в тази част на града освен главната порта на храма Амидаджи.

— Каймон^[8]! — извикал самураят.

Чуло се как отлостват портата, после двамата влезли и продължили нататък. Прекосили градина и отново спрели пред някакъв вход. Воинът извикал високо:

— Хей! Доведох Хоичи!

Отвътре долетял шум от забързани стъпки, плъзгане на врати, дърпане на завеси. Долетели и женски гласове. По говора на жените Хоичи доловил, че са придворни дами при знатна особа, но все не успявал да отгатне къде е попаднал. Не му дали обаче време за догадки. След като му помогнали да изкачи няколко каменни стъпала и му казали да остави сандалите си на най-горното, женска ръка го повела по безконечни коридори с полиран дървен под и безброй завои с кръгли колони в ъглите, по безчет рогозки, докато се намерил в огромна зала. Шумоленето на коприна, наподобяващо шум на вятър в горски листак, подсказало на Хоичи, че е заобиколен от много хора. Те си шепнели приглушено и по говора им той познал, че са все знатни люде.

Казали на Хоичи да се чувства като у дома си и му поднесли възглавничка за сядане. Той се разположил на нея, настроил инструмента си и тогава към него се обърнала някаква дама, вероятно *роджо* — най-високопоставената придворна, онази, която отговаря за женската свита:

— А сега бихме желали да чуем сказанието за Хейке под акомпанимент на *бива*.

Ала изпълнението на целия епос щяло да отнеме много нощи, затова Хоичи се осмелил и попитал:

— Тъй като историята е твърде дълга, коя част биха искали да чуят ваши височества?

— Изпей ни песента за сражението при Дан-но ура, защото тя е най-тъжната — отвърнала дамата.

Тогава Хоичи издигнал глас и запял песента за битката в разгневеното море, като изтръгвал от своята *бива* чудни звуци, наподобяващи шума на порещи вълните кораби и ударите на весла, бръмченето и свистенето на стрели, виковете и тежките стъпки на воители, звъна на стоманени мечове върху щитове, плясъка, с който съсечените падали сред локви кръв. А в паузите от вси страни до него долитал одобрителен шепот:

— Какъв чудесен музикант! Никога по нашите места не се е чувала такава песен! В цялата империя няма певец като Хоичи!

Окуражен, слепият младеж засвирил и запял още по-прочувствено, а залата притихнала от удивление.

А когато накрая започнал да излива в звуци съдбата на слабите и беззащитните, печалната кончина на жените и децата и гибелния скок на Нии-но Ама^[9] с невръстния престолонаследник на ръце, от публиката се изтръгнал ужасяващ стон на мъка и ярост. После всички заридали тъй неистово и безутешно, че слепецът се изплашил от силата на скръбта, която събудил с песента си. Но постепенно печалните вопли стихнали и отстъпили място на дълбока тишина, сред която Хоичи чул отново гласа на придворната дама — *роджо*. Тя казала:

— Не се и съмнявахме, че свириш изкусно на *бива* и нямаш равен на себе си в песента, ала не предполагаме, че някой може да достигне съвършенството, което ти ни показва тази вечер. Господарят имаше удоволствието да ни уведоми, че възнамерява да те награди достойно. Но той желае да свириш и пееш пред него всяка нощ в продължение на седмица, след което негово величество ще отпътува оттук към двореца си. Така че утре вечер по същото време ще трябва пак да дойдеш. Ще ти изпратим самурая, който те доведе днес... Има и още нещо, за което ми е наредено да ти съобщя. От теб се иска да не споменаваши никому за посещенията си тук, поне докато трае височайшият престой на нашия господар в Акамагасеки. Тъй като пътува инкогнито, той нареди да не се говори за това... А сега можеш да се върнеш в храма.

След като Хоичи изразил както подобава благодарността си, женска ръка го отвела до изхода, където чакал самураят. Той го придружил до верандата в задната част на храма и там се сбогувал с него.

Почти зазорявало, когато Хоичи се прибрал. Но никой не бил забелязал отсъствието му, защото и настоятелят се върнал късно през нощта. На другия ден Хоичи успял да отпочине добре. Той, разбира се, никому не споменал и дума за необикновеното си приключение.

А в полунощ се явил самураят и го отвел при височайшите особи, където Хоичи отново пял, и то с не по-малък успех. Но този път в храма съвсем случайно открили, че го няма, и когато на сутринта се върнал, настоятелят го повикал и започнал да го кори меко:

— Безпокояхме се за теб, приятелю Хоичи. Опасно е слепец да излиза, и то сам в такъв късен час. Защо не се обади? Щях да пратя някой слуга да те придружи. А и къде беше?

Хоичи отвърнал уклончиво:

— Моля да ме извините, скъпи приятелю. Трябваше да уредя един личен въпрос, а не можех да свърша работата по друго време.

Настоятелят бил повече изненадан, отколкото огорчен от несговорчивостта на Хоичи — поведението на младежа му се сторило неестествено и той заподозрял нещо нередно. Боял се да не би слепецът да е омагьосан или подмамен от зли духове. Не го разпитвал повече, но тайно заръчал на слугите да държат под око Хоичи и да го проследят, ако той отново напусне храма след здрач.

Още същата нощ видели слепеца да излиза и слугите начаса запалили фенерите си и го последвали. Но навън валяло като из ведро и било тъмно като в рог, тъй че, преди още хората от храма да излязат на пътя, Хоичи потънал сякаш вдън земя. Очевидно вървял прекалено бързо, учудващо бързо за незрящ. Мъжете претърсили всички улици, надникнали във всеки дом, където Хоичи имал обичая да се отбива, но никой не го бил виждал. Най-сетне, когато тръгнали покрай брега назад към храма, те се сепнали от звуците на *бива*, отекващи гръмко откъм гробищата на Амидаджи. Освен няколко призрачни пламъчета, които блещукали както обикновено в непрогледни нощи, всичко наоколо тънело в дълбок мрак. Но слугите се втурнали към гробищата и там в светлината на фенерите си открили Хоичи — сам под дъжда пред паметната плоча на Антоку Тенно. Слепецът дърпал яростно

струните на своята *бива* и пеел високо песента за битката при Дан-но ура. А до него, около него и над всички гробове горели като свещи огньовете на мъртвите. Никога преди това не се били появявали толкова много *ониби* пред погледа на смъртен.

— Хоичи-сан! Хоичи-сан! — завикали слугите. — Ти си омагьосан, Хоичи-сан!

Но слепецът, види се, изобщо не ги чувал. Той свирел така ожесточено, че карал инструмента в ръцете си да гърми, да ехти, да звънти, и пламенно и страстно възпявал подвизите на героите при Дан-но ура. Слугите го сграбчили и изкрещели в ушите му:

— Хоичи-сан! Хоичи-сан! Веднага тръгвай с нас за храма!

А, той ги смъмрил:

— Как смееете да ме прекъсвате в присъствието на такова височайше общество!

При тези думи слугите не могли да сдържат смеха си, въпреки че всичко било тъй необикновено и зловещо. Сигурни, че е омагьосан, те го грабнали, изправили го на крака и бързо го повлекли насила обратно към храма. Там по нареждане на настоятеля веднага го преоблекли в сухи дрехи и го нахранили добре. После светият човек настоял да получи пълно обяснение за странното поведение на своя приятел.

Хоичи дълго се колебал, преди да заговори. Но накрая, след като разбрал, че държането му наистина е разтревожило и разсърдило добрия настоятел, решил да престъпи обещанието и разказал всичко от игла до конец.

А настоятелят възкликнал:

— Бедни ми Хоичи, та ти си в голяма опасност! Цяло нещастие е, че не ми каза по-рано! Твоят талант наистина ти е навлякъл голяма беда. Навярно вече си даваш сметка, че не си бил в никакъв дворец, а си прекарвал нощите си в гробищата сред гробовете на Хейке. Тъкмо там, седнал под дъжда пред паметната плоча на Антоку Тенно, те намериха тази нощ моите хора. Всичките ти представи са една измама — всичко освен зова на мъртвите. Но подчинил им се веднъж, ти си вече във властта им. И ако след случилото се отново ги послушаш, те ще те разкъсат на парчета. Ала рано или късно все едно щяха да се разправят с теб... Тази нощ не ще мога да остана тук — извикаха ме да отслужа. Но преди да тръгна, ще трябва да изпиша тялото ти със свещени текстове, за да те предпазя от злите духове.

Настоятелят и неговият послушник съблекли Хоичи, взели четките си и до залез-слънце успели да изпишат по цялото му тяло — по гърдите и гърба, по главата, лицето и шията, по ръцете и краката, дори по петите му, текста на свещената сутра *Хання Шинкьо*^[10]. Когато свършили, настоятелят дал на Хоичи следните наставления:

— Тази нощ, веднага щом изляза, ще седнеш на верандата и ще чакаш. В полунощ ще те извикат. Но каквото и да се случи, не продумвай и дума и не помръдвай. Не казвай нищо и седи неподвижно, сякаш медитираш. Ако мръднеш или издадеш звук, те ще те разкъсат на парчета. Не се плаши и не помисляй да викаш за помощ, защото никой не би могъл да ти помогне. Сториш ли това, което ти казвам, ще избегнеш опасността и повече няма да има от какво да се боиш.

След здрач настоятелят и послушникът напуснали храма, а Хоичи седнал на верандата както му заръчали. Положил инструмента до себе си, заел поза за медитация и застинал, като внимавал да не кашля и дори да не диша доловимо. Часове наред седял така.

Най-сетне чул стъпките да приближават по пътя. Те преминали през портата, прекосили градината, дошли до верандата и спрели точно пред него.

— Хоичи! — извикал плътният глас.

Слепецът притаил дъх и не помръднал.

— Хоичи! — повторил страховито гласът. После потретило ядно:
— Хоичи!

Слепият не помръднал, сякаш бил вкаменен, а гласът изроптал:

— Не отговаря... Нее, тази няма да я бъде! Чакай да видя къде е тоя човек...

По верандата отекнали тежки стъпки, приближили се бавно и спрели пред Хоичи. После дълго — на слепеца му се сторило вечност — царяла пълна тишина, а тялото му се разтърсвало от ударите на сърцето.

Най-после грубият глас промърморил досами него:

— Инструментът е тук, но от музиканта виждам само две уши!... Ето защо не отговаря — няма уста. От него са останали само ушите... Е, ще занеса на своя господар поне тях като доказателство, че височайшето му разпореждане е изпълнено.

В този миг Хоичи усетил как стоманени пръсти стиснали ушите му като в менгеме и ги откъснали. Но въпреки страшната болка не

издал нито звук. Тежките стъпки се отдалечили по верандата, минали през градината и заглъхнали към пътя. Слепият усещал как отстрани на главата му се стича нещо гъсто и топло, ала не смеел да вдигне ръце и да го напипа.

Настоятелят се прибрал чак на разсъмване. Той веднага се завтекъл към верандата, но се подхлъзнал на нещо лепкаво и извикал от ужас, защото на светлината на фенера си видял, че лепкавото е локва кръв. После видял и Хоичи в поза за медитация, а кръвта още се стичала на тънки струйки от раните му.

— Бедни ми Хоичи! — извикал потресен настоятелят. — Какво е това?... Да не би да си ранен?

Щом чул гласа на своя приятел, слепецът си отдъхнал, избухнал в ридания и разказал през сълзи какво му се случило в отминалата нощ.

— Бедният Хоичи! — възкликнал настоятелят. — Аз съм виновен!... Изписахме цялото ти тяло със свещени текстове, но пропуснахме ушите. Оставих това на послушника и допуснах ужасна грешка, че не проверих как се е справил!... Даа, но вече нищо не може да се направи, ами поне да опитаме час по-скоро да излекуваме раните ти... Хайде, горе главата, приятелю! Страшното мина. Онези вече никога няма да те обезпокоят.

С помощта на добър лекар Хоичи скоро оздравял. Мълвата за необикновеното му преживяване се разнесла надлъж и шир и го прославила. Много благородници идвали в Акамагасеки, за да послушат музиката и песните му, и го възнаграждавали богато. Така че той забогатял... Но след случилото се го наричали вече само *Мими-наши Хоичи*, тоест Безухия Хоичи.

[1] Решителната битка през 1185 г., която слага край на враждата между двата най-влиятелни по онова време рода: Тайра и Минамото, и завършва с пълна победа за Минамото. — Б.р. ↑

[2] Поради двойното четене на йероглифите в японския език — китайско (квазикитайско) и японско, Хейке е твържествено на рода Тайра, а Генджи — на рода Минамото. — Б.р. ↑

[3] Другото име на Шимоносеки. Градът е известен и като Баккан. — Б.а. ↑

[4] Вид четириструнна лютня. — Б.пр. ↑

[5] *Хоши* означава монах. В миналото странстващите музиканти, които рецитирали „Хейке-моногатари“ („Сказание за дома Тайра“) и други печални истории, се наричали *бива-хоши*, или проповедници с бива. Не е ясно откъде иде това название, но се предполага, че е свързано с факта, че бива-хоши са бръснели главите си като будистки монаси. — Б.а. ↑

[6] Да (яп.) — Б.р. ↑

[7] Върховен местен феодален владетел. — Б.р. ↑

[8] Отворете! (яп.) — Почтително обръщение на самурай към охраната пред портите на владетел. — Б.а. ↑

[9] Съпругата на Тайра Кийомори (1118–1181) — главата на рода Тайра. *Нии-но Ама* се удавя заедно с внука си, принц Антоку, след поражението на рода Тайра в битката при Дан-но ура. — Б.р. ↑

[10] Японското наименование на по-кратката Прагна-Парамита-Хридая сутра. Предмет на кратката и дългата Прагна-Парамита (Превъзходна мъдрост) е доктрината за празнотата на формата, т.е. за нематериалната същност на явленията и нещата. „Формата е празнота, а празнотата — форма. Празнотата не се различава от формата; формата не се различава от празнотата. Това, което е форма, е празнота, това, което е празнота, е форма... Чувство, име, понятие, знание — те са също празнота... Не съществуват очи, уши, нос, тяло и ум... Но когато обвивката на съзнанието се разруши, той (търсецият) се освобождава от всички страхове и недосегаем за промените, се наслаждава на нирвана.“ (Б.а.) На тази идея се приписват и магическите свойства на сутрата, за които се говори по-нататък. — Б.р.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.